
Književna poročila

---

sograditelj na stavbi zblizanja narodov in zgradbi miru. In če postane samo najmanjši pilot na tem mostu, ki naj zveže dva sovražna bregova, ta knjiga ni bila zaman napisana.

Dr. K. Dobida.

Branko Radičević, Pesme. Sredio † dr. T. Ostojic. Odabrana biblioteka I. 1923. Izdanje I. Đ. Đorđevića, Beograd-Sarajevo. Str. XXIII + 441.

Malo je knjig v srbski književnosti, ki bi bile doživele toliko izdaj kakor Radičevićeve pesmi, prekaša pa jih po številu le Njegošev «Gorski Vijenac». Najnovejša izdaja, prirejena od drja. Tihomirja Ostojica, je štirinajsta.

Ostojic velja za najboljšega raziskovalca in poznavalca Radičevićeve poezije in smo po vsej pravici pričakovali, da nam bo dal v uvodu nekaj takega, kar nam dejanski nudi. Podaja nam izvrsten opis Brankovega življenja, dela in okolja, ki je neposredno vplivalo na pesnikovo ustvarjanje in podčrtalo pravec njegovega razvoja.

Pred nami je celokupno izdanje Brankovih pesmi, samo dve (Zarobljeni orao. Djevojka dragom) nista dobili svojega mesta, dasi ju prireditelj beleži v svoji «Hronologiji pjesama Branka Radičevića» (Rad. Jugosl. Akad., knj. 218, g. 1918.). To seveda ne dela knjigi občutne škode, vendar kaže na nedoslednost v urejanju, kar se vidi zlasti pri razporeditvi pesmi, kjer se je urednik držal zdaj prve izdaje, zdaj zopet časovne zaporednosti nastanka. Sploh nima kriterija pri razvrščanju pesmi!

Z ozirom na to, da ta izdaja ni v zadostni meri kritična, mislimo, da bi bil storil prireditelj bolje, ako bi bil dal samo izbor Brankovih lirskih pesmi, kakor da je skušal prirediti celokupno izdanje Brankove epske in lirске poezije. Prihajati s celotnimi izdajami je namreč umestno le takrat, ako so v polni meri kritična in morejo služiti višji, znanstveni svrhi. Za široko občinstvo, ki išče zabave in razvedrila, ne da bi mu bilo do kakih teoretskih intencij, zadošča antologija. S tem, da nudi antologijo namesto celokupne izdaje, služi izdajatelj obenem plemenitemu namenu, dviga knjižni okus publike na najhitrejši in najbolj neposredni način, ako se mu je seveda posrečilo izbrati najboljše. Za uživajoče čitateljstvo bi bilo dovolj, dati izbor Brankovih lirskih pesmi, a jih nekaj opustiti, kakor tudi vse epske pesmi. Kajti Branko, predhodnik Omladine srbske in njen prvi pesnik, je na veliki višini kot lirik in kot tak je dosegel svojo popularnost, dočim stoji kot epik mnogo niže. On je v liriki pesnik mladosti in navdušenja, v njej zveni pomladna nota, polna mladeniškega razpoloženja in želje po življenju, v epiki je hladen, razvlečen in ne nahajamo zanj tako bistveno značilne neposrednosti in individualnosti. Ti njegovi epi so važni za strokovnjaka, a mnogo manj za širše čitateljstvo. Zastran tega je po našem mišljenju postopala Matica srbska leta 1903. jako pametno, ko je izdala samo Brankovo liriko.

Resnično, pričujoče knjige ni mogoče smatrati za definitivno, vseskozi kritično izdajo celokupne Brankove poezije. Poleg vsega, kar je že gori navedeno, je še drugih nedostatkov, tako n. pr. nimajo pesmi zabeležene niti historije, niti redakcije, iz katere so vzete. Kar je v tem pogledu in tudi sicer mnogokje nejasno, ne gre na rovaš dr. Ostojica, kajti priredba knjige, kakor jo imamo pred seboj, ni njegova končna redakcija, temveč je izšla že po njegovi smrti ter velik del krivde pada na one, ki so to delo zaključili. Uverjeni smo namreč, poznavajoč drja. Ostojica, da bi bilo naše zadovoljstvo popolnejše, ako bi on sam dal delu svoj imprimatur.

Ni je še doslej kritične izdaje celokupnih Radičevićevidel! Bila pa bi močno potrebna za spoznavanje prvega srbskega narodnega pesnika. Tej potrebi

---

Književna poročila

---

bo ustrezno, ko bo — kakor se naznanja — Srp. Knj. Zadruga založila letos, v čast stoletnici Brankovega rojstva, kritično izdajo celokupne Brankove poezije. Pripravlja jo profesor beograjske univerze P. Popović. Potem bo knjiga, o kateri smo govorili, izgubila še v večji meri na interesu in vrednosti ... A. Z.

Vladimir Nazor, Carmen vitae. Antologija. Uredio i pogovor napisao M. Marjanović. Narodna knjižnica (Naši pjesnici IV.). Zagreb 1922. Str. 261 + VII.

S to izdajo smo dobili jako plodovitega pesnika Nazora v izboru, ki nam daje njegovo pravo in popolno sliko. Nazorjeva poezija se odlikuje po vedrini in prav nič se ne spušča globlje v reševanje zamotanih problemov. Ne rešuje problema življenja, temveč konstatira življenje: v vreli in solncu, gozdu in morju, pri drobnih živalcah in morskih algah; v smoli bora vidi njegovo kri. Življensko in odporno moč je čutil tudi pri svojem rodu, ki je ostal celo v težkih dneh suženjstva duševno svoboden. «Pjesma o rodu» opeva junake z Jadrana kakor z Balkana, da pa pesnikov pogled sega i tja do Soče, o tem pričata dve njegovi pesmici, ki pa ju ni v tej izdaji. Pesnik se izraža v bogatem in blagoglasnem jeziku, vedrem in jasnem, kakor so mu tudi misli vedre in jasne. V tem se znatno razlikuje od večine modernih srbsko-hrvatskih pesnikov, med katerimi zavzema Nazor eno najuglednejših mest.

Kot zelo plodovitemu pesniku — z vsemi vrlinami in hibami plodovitih pesnikov — mu antologija prav posebno dviga ugled. Mislim na antologijo, kakor je ta, kjer so pesmi izbrane z visokim estetskim okusom, zbrane z razumevanjem in razvrščene po medsebojni notranji sorodnosti, brez hitrih skokov in neumestnih pretrganj, kolikor to ravno dopušča raznolikost poezije.

Dalo bi se pač po manjših nedostatkih slutiti brzo in površno delo, ako ne bi poznali urednika. V besedilu pesmi popravlja manj znane in neknjiževne oblike. Tako ima v pesmi «Poziv» IV (str. 5) «R a z g l a s i t e, u jadu ne bile», dočim je pri Br. Vodniku (Djela V. N. I do V, Zagreb 1918): «Haber dajte ...» Samo ne izvaja tega spreminjanja dosledno. Za primer naj služi «Majka Margarita» (str. 144), spesnjena v istem narečju kakor istoimenska narodna pesem. Zato je tukaj «lipa Cvita», «bilig» itd., poleg tega pa tudi «vinac», «vječno» in sl., kar ne odgovarja jeziku narodne pesmi. Dijalektskim pesmim bi bilo treba komentarka, dobila pa ga je v vsej zbirki samo «Žena zapušćena» (str. 133). Komentar je doslovno prenesen iz Vodnika (česar ne omenja), ter tako tolmači posamezne besede: «shod = doksat», «škapular = scapulare» itd.; nadalje misli, da je potrebno in vredno zabeležiti: «tujina = tuđina» ali «dečica = dječica», da pa ni treba razlagati «leh» v isti pesmi in «pökle», «zlizan», «räkve» v neki drugi (str. 101). A razen tega se nahajajo v vsej knjigi manj znane in tuje besede, kakor «maina» (str. 32), «čekrk» (str. 32), «püsät» (str. 36) itd. Toliko jih je, da bi mogel založnik iz njih sestaviti obljubljeni slovar na koncu knjige!

Pri pesmih «Prognanik» (str. 26), «Pjesma na vreli» (str. 48) in še nekaterih drugih se urednik ni držal Vodnikove izdaje, o kateri sam v «pogovoru» pravi, da vsebuje «sve one pjesme, koje nije sam pjesnik definitivno izbacio». Za pesem Kosovo XI (Str. 127), ki je ni v Vodnikovi izdaji, je pravilna misel, da se ji pesnik ni odpoval.

Nedostatkov bi se dalo še več navesti, toda kar je najvažnejše, to je brez ugovora. Pa še nekaj: antologija ni samo dobra, ampak tudi privlačna knjiga, ki se prijetno čita. Zagotovljen ji je lep uspeh. P. B.